

NARODNI DNEVNIK

Šteje vsak dan spodbina, izvzema nedelje in praznike.

Šteje narodna: V Ljubljani in po pošti: Dna 30 —, tuzemstvo Dna 30 —.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SEMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 18.

TELEFON ŠTEV. 552.

OPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Kopiraj se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Plačanje vprašanjem naj se priloži zamka za odgovor.

Računa pri poštnem ček. uradu št. 13.632.

Pašičev nauk.

Malc je na svetu državnikov, ki bi bili dosegli tako velike uspehe, kakor pokojni Pašič. Lahko se reče, da je dosegel vse, kar je v mladih letih zaslužil in še dokaj več. Izvedel je popolno osvoboditev srbskega naroda, dosegel je njegovo popolno ujedinjenje in končno je ustvaril še Jugoslavijo. Niti en državnik ni dosegel tako velikih uspehov!

In da je vse to dosegel, je predvsem zaslug njegov vztrajnosti. Nikdar ni izgubil Pašič svojega cilja izpred oči in naj si se bile razmere še tako neugodne. Ko je bila nad njim izrečena smrtna obsodba, ko je bil pozneje v ječi, ko je bil v izgnanstvu, vedno je Pašič z vso vztrajnostjo sledil svojemu cilju in nikdar ni popustil v boju. Je sicer navidezno za kratko dobo nekoliko odnehal, toda že v najkrajšem času se je pokazalo, da je popustil za čas samo zato, da potem tem uspešnejše udari. Nobena situacija, in naj je bila še tako težka, ni mogla zločiti bojevitost Pašiča, temveč vselej je Pašič s svojo vztrajnostjo premagal vse ovire. In kakor ga ni mogla premagati nobena situacija, tako ga tudi niso mogla premagati leta. Vedno enako vztrajen je bil Nikola Pašič in zato vedno enako uspešen.

Slične vztrajnosti bi tudi bilo treba našim javnim delavcem. Skrajno neugodno situacijo preživlja danes naš narod, ko ga zastaralo društvo med liberalci in klerikalci deli v dva tabora in s tem onemogočuje, da bi se razvile vse sile naroda. Vsa inteligenca spoznava težke posledice te usodepolne delitve, ves narod je že do grla naveličan tega nezdravega strankarskega prepira, a kljub temu traja ta boj nemoteno dalje. Vzrok pa je v tem, ker manjka naši inteligenci vztrajnosti.

Nobena ideja ne zmaga takoj, nobena misel ne prodre kar čez noč, temveč vselej se je treba vztrajno boriti za zmago misli, pa naj bo še tako jasna in evidentna. Pri nas pa hočejo ljudje, da njih misel prodre takoj drugi dan in da zadostuje samo njena pravilnost. In nikakor nečijo tega umevati, da razpolagajo nasprotniki njih misli z dobrim strankarskim aparatom in mogočnim časopisjem, ki v politični borbi zaleže več ko tudi najpravišnja misel. Če pa upoštevajo aparat nasprotnikov in moč njihovega časopisja, potem ga upoštevajo le z malodušnostjo, češ, da je boj itak brez upa zmage.

Ampak ni tako! Tudi najmočnejša stranka je bila nekoč samo peščica mladih ljudi, ki večinoma niso imeli niti toliko materialnih sredstev, da bi bilo njih življenje zasigurano. In vseeno so zmagali, ker so bili vztrajni.

Toda ne vztrajni v zapečku, temveč vztrajni v borbi. Ni zadosti samo z visokoga stališča gledati na politično življenje, temveč treba v političnem boju postaviti svojega moža. Oni viski modrijani, ki samo dele visoke nauke, so za javnost čisto negativni, ker javnost potrebuje delavce in borce, ne pa modrijanov v zapečku.

Treba iti med narod in ga organizirati. Ne zato, da bi že jutri ta organizacija zmagala in dala mandat, temveč zato, da zmaga čez leta in da prinese v javnost nekaj novega, zdravega in premišljenega. Pri nas pa se želja po taki organizaciji rodi le ob volitvah in zato je tudi njen efekt dosledno ta, da pri volitvah kandidat propade, organizacija pa po volitvah umre. In posledica tega je, da je narod znova razočaran in da je apatija vedno večja.

To politično mrtvilo, to nezanimanje naroda za javno življenje pa je največja nevarnost za demokracijo. Ne zakoni,

Zadnja pot Nikole Pašiča

PASIČEVO TRUPLO BO POLOŽENO V GROBNICO SELE V TOREK.

Beograd, 13. dec. Včeraj je bil obavljen svečan pogreb pokojnega Nikole Pašiča. Pogreb pa še ni bil popolnoma končan. Posmrtni ostanki so bili za zdaj spravljani v kapelici novega pokopališča. Definitiven pogreb bo šele v torek, ker grobnica še ni gotova. Vsa Pašičeva okolica in tudi njegova rodbina je želela, da bi bil pogreb šele v torek, državni odbor pa je odločil, da mora biti v nedeljo. Zdaj izgleda, da je Pašičeva okolica le dosegla, da pogreb ni bil takoj ves končan, temveč, da se truplo pokojnikovo položi šele v torek v grobnico in da se takrat razvije še kratek pogrebni spreved od kapele do grobnice. Tega spreveda se udeležijo tiste deputacije, ki včeraj niso moge priti.

Sicer pa je bil včerajšnji pogreb veličasten. Množice ljudstva so zavzele vse hodnike ob cestah, od saborne cerkve pa tja do pokopališča 3 km daleč. Cerkvene ceremonije v saborni cerkvi so se pričele ob 9. uri.

Vso noč je občinstvo prihajalo v cerkev kropiti mrtvega Pašiča na mrtvaškem odru. Nekatere deputacije, ki so prišle ponoči, so takoj z vso priljago odšle v cerkev, ker so se bale, da bi zjutraj ne imele več prilike videti Pašičevega trupla. Pašičeva rodbina se je poslovila od pokojnega predsončnim ob 10. — Največji naval je bil med 6. in 7. uro, ko prihajajo vlaki v Beograd.

Vojska je že ob 6. zjutraj odkorakala na ulice, policija pa je postavila kordone že ob 4. zjutraj. Ob 8. so bile opravljene še pogrebne molitve, potem pa je bila krsta hermetično zaprta. Sedaj je prenehalo poljubovanje rok mrtvemu Pašiču. Začele so se takoj priprave za veliki opelo. V tem času je prišlo mnogo občinstva. Zastopstva raznih korporacij so bila, da bi se mogla udeležiti spreveda, postavljena tja do Kalimegdana. — General Vuković, ki je imel zapovedništvo nad vsem sprevedom, je prevzel poveljstvo ob 6. zjutraj in ga izvrševal do konca.

Ob 8.40 je prišla v cerkev vlada z vsemi dotojanstveniki, ob 8.50 je prišla pokojnikova rodbina, kmalu za njo pa je prišel kralj s princem Pavlom in s suito.

Opelo je izvršil patriarh s šestimi arhiepiskopi in 40 svečeni. Odgovarjalo je prvo beograjsko pevsko društvo. Ko se je začela božja služba, je bil prepovedan vhod v cerkev. V cerkvi so bile samo tiste osebe, ki so po programu smele noter. Rodbina je stala na desnem koru, pod prestolom je stal kralj, princ Pavle in kraljeva suita, potem pa so se razvrstili vlada, diplomatski zbor, poslanci, zastopniki političnih strank, visoki dotojanstveniki, 40 generalov in razne deputacije. Od HSS je bil prisoten Pavle Radić, podpredsednik skupščine Pasarić in pa vsi ministri.

temveč samo državljanska zavednost štiti državljanske svoboščine in kakor hitro umre državljanska zavest, tedaj je tudi konec demokracije. Pri nas je ta nevarnost že silno narasla, vsaj je pri zadnjih volitvah ostalo nad 70.000 volivcev doma. Naj se to število poveča samo za polovico in večina Slovencev je ostala pri volitvah doma.

Če pa so slovenski volivci pasivni, potem tudi ni mogoče, da bi prišel slovenski narod do svojih pravic. Prišel bo le, če bo vztrajen, če bo tako zvest svojemu cilju, kakor je bil pok. Pašič.

Ta vzgled pa mora dati inteligenca, ker ona je poklicana, da vodi narod.

Služba božja je trajala eno uro. Nato je imel patriarh kratek govor, v katerem je omenjal nekatere spomine iz mladosti, ki so v zvezi z Nikolo Pašičem. Izrekel je nado, da se bodo dobili tudi še drugi tako zaslužni in odlični sinovi naroda, kakor je bil Pašič.

V imenu narodne skupščine je govoril nje predsednik Marko Trifković. V dolgem govoru je poveljeval zasluge pokojnega Pašiča, ki je cel vek delal kakor resnični zastopnik demokracije in najuglednejši narodni velikan. Pokojni je bil neobičajno redoljuben in neutrujen. V mladosti se ni udajal nobeni strasti in nobenemu uživanju; temveč je samo neumorno delal za narod. Če bi se ne bil lotil politike in se posvetil le svojemu poklicu, bi ne bil v svojem življenju toliko ogreden in obrekovan. Do konca življenja je bil zvest svoji liniji in svobodoumnim načelom, za katere se je navduševal v mladih letih ter ideji narodnega ujedinjenja. Četudi je bil izšolan v republikanskem duhu, vendar ni propagiral republike. Vodil je težko borbo med radikalno stranko in med nekdanjimi oblastniki. Posledica teh bojev je bil padec kralja Milana. — Proklamiral je najsvobodnejšo ustavo in od takrat je imela radikalna stranka skoro vedno upravo države v svojih rokah. — Veliko delo narodnega osvobodjenja in ujedinjenja se je začelo pod velikim Karagorgjem, završeno pa je bilo pod modro vladavino velikega kralja in njegovega junaškega sina Aleksandra. Pri izvrševanju tega dela pa je bil Nikola Pašič najmodrejši, najizkušenejši, najodločnejši, najvztrajnejši, najvdanejši, najiskrenejši, najzanesljivejši in najbolj čestiti sodelavec.

Trifković je končal svoj govor s solzami v očeh, rekoč: »Ti nas ostavljaš, za Teboj ostaja pa ogromna vrzel. S teboj izgubljammo silno nacionalno moč, neizmerno državno modrost in izkustvo.«

Nato se je v imenu vlade poslovil od mrtvega Pašiča minister za narodno zdravje dr. Miletić, ki je omenjal posebno skrb Pašičevo za nove kraje.

V cerkvi je ves čas vladala velika tišina. Čulo se je samo vzdihovanje in plakanje Pašičeve rodbine in starih njegovih prijateljev.

Vse venec, ki so se imeli položiti Pašiču v grob, so prenesli pred cerkev, ker je bila cerkev polna in že tako ni bilo dosti prostora v njej. V cerkvi je ostal kraljev venec, ki sta ga stražila dva gardna častnika. Venec je srebrn z zlatimi trakovi in pokrit z državno trobojnico, odeto v črno. Na vencu je napis: »Nikoli P. Pašiču, prvemu ministru in sodelavcu mojega četa in mojemu v usodepolni borbi našega naroda za osvobodjenje in ujedinjenje. 10. 12. 1926. Aleksander.«

Dalje je bil v cerkvi zlat venec iz zlatega listja, na vsakem listu pa je ime organizacije, ki je list darovala. Na vencu je bilo napisano: »Nikoli Pašiču, nesmrtnemu narodnemu velikanu in nepozabnemu voditelju narodne radikalne stranke SHS. Hvaležni radikali.«

Potem je ostal tudi venec ruske emigracije in zlat venec uredništva Almanaha Pašičevega.

Ko je bilo končano opelo, so vojaki in pa člani vlade prenesli krsto iz cerkve in jo postavili na lafeto. Ob 10.45 se je spreved pamaknil od saborne cerkve. Za krsto so nesli 66 velikih vencev, 160 vencev pa peljali s tovorniki avtomobili. 16 častnikov je nosilo pokojnikova odlikovanja. Nekatera dragocena odlikovanja, med katerimi so tudi dragi kamni, so ostala doma. Potem je sledila vojaška godba, za njo vojaška akademija,

razna društva in zastopstva vse po določenem sporedu.

Neposredno za lafeto je šla pokojnikova rodbina, za rodbino pa kralj s svojo suito. Potem so se vrstili člani vlade, diplomatski zbor, poslanci, generaliteta, najvišji državni uradniki, deputacije, oficirski kor, šole, druge korporacije, vojska itd.

Spreved se je ustavil pred Karadžijo, kjer so bili zopet govori. Pred dvorom se je kralj s suito poklonil posmrtnim ostankom, nato pa je odšel na dvor.

Na ulicah se je zbiralo vedno več občinstva. Vsa okna so bila polna ljudi. Povsod so fotografi in kinematografski operaterji delali posnetke.

Spreved se zopet ustavil. V imenu glavnega odbora radikalne stranke se je poslovil od pokojnika tajnik dr. Momčilo Ivković. Govoril je o boju Pašičevem v Srbiji in o vlogi, ki jo je igral.

V imenu beograjske občine se je poslovil dr. Kumanudi, ki je omenjal, da je bil Pašič dvakrat predsednik beograjske občine, in navajal, koliko si je kot tak prizadeval, da Beograd povzdigne in ga uredi.

V imenu »Demokratske zajednice« je izrekel zadnji pozdrav dr. Aleksa Mjović.

Ta je omenjal budotvorno moč rajnika, ki mu je uspelo celih 50 let prebiti vse nesreče in sreče, sprejemati in dajati udarce, preiti vse težke situacije in ostati pol veka na čelu stranke.

Za samostojne demokrate je pozdravil pokojnika Wilder, v imenu Vojvodine dr. Radonjić, v imenu Bosne Dušan Subotić, ki je bil izvoljen na Pašičevi listi v banja-luškem okrožju. V imenu državnega sveta je govoril dr. Tugomer Alavpović, v imenu zunanjega ministrstva in njegovega osebja pa pomočnik ministrstva Jovan Marković.

Ob 12.30 se je spreved začel zopet pomikati naprej proti kopališču. Spreved se je vedno večal. Vse je šlo peš, celo Pašičeva rodbina.

Pred kapelo se je poslovil od rajnika v imenu beograjskega radikalnega odbora Danilo Katić, v imenu Primorsko-krajiške oblasti dr. Dušan Peleš, v imenu ruskih emigrantov Straudman, bivši ruski poslanik v Beogradu, v imenu radikalov v Sloveniji pa dr. Zupanić.

Ko so bili govori končani, so krsto prenesli v kapelo, artilerija in pešadija pa je v zadnji pozdrav izstrelila salvo.

Veliki državnik je bil položen k večnemu počitku.

PASIČEVA OPOROKA SE NI ODPRTA.

Beograd, 13. dec. Rodbini pokojnega Pašiča dobajajo neprestano izrazi sožalja. Prišlo je dozdaj že preko 5000 brzojavk. — Aca Stancjević je hotel, da bi se odprla Pašičeva oporoka. Toda to se še ni zgodilo in se tudi ne ve, kdaj se bo zgodilo.

KONZULTACIJE SE PRICNO DANES.

Beograd, 13. dec. Uzunović je bil ob pol 8. zvečer na dvornem maršalatu in se tam zadržal pet minut. Ko je odhajal, je izjavil novinarjem, ki so ga vprašali, ali bo šel kralj v Topolo, da ima vtis, da ne bo šel.

»Kdaj pa se bodo začela konzultiranja?«

»Še jutri.«

»Kako jutri, ko ima pa kralj krstno slavo?«

»Slava je cerkven obred, posle je pa treba opraviti,« je rekel Uzunović.

Simfonični koncert orkestralnega društva Glasbene Matice je preložen.

Dr. Josip Ažman:

Iz spominov na Pašiča.

Ob smrti najmočnejšega državnika naše kraljevine se spominjam marsičesa iz komaj minulih let. — Večina tega še ni za javnost. A nekaj malega lahko povem:

Ko je leta 1922 udobno vladala radikalno - demokratska koalicija, ni bilo v skupščini radičevcev, in takorekoč pri njenih vratih so stali poslanci Slovenske Ljudske Stranke. Ko je še pri ljubljanskih občinskih volitvah zmagala Zveza delovnega ljudstva, tedaj je izgledalo, da ne stoji za državo ne samo večina Hrvatov, temveč tudi ne večina Slovencev.

Takrat sem se peljal v Beograd. Medsebojno se spopolnujoča in podpirajoča Nikola Pašić in Ljuba Jovanović sta v vsem svojem delovanju imela pred očmi samo najvišji državni interes. Odločeno je bilo, da treba prenehati s političnim kurzom, ki je odbijal Hrvate in Slovence in da treba za vsako ceno pridobiti večino Hrvatov in Slovencev za sodelovanje v vladi, s čimur bi bilo na zunaj jasno dokumentirano, da stoji tudi Hrvati in Slovenci za državo. Zato je bilo treba prelomiti z nosilci dotodanjega kurza.

Prišlo je tako do homogene narodno-radikalne volilne vlade. Portfelj za Slovenijo so ponudili dr. VI. Ravniharju, ki ga je pa odklonil, na kar je postal minister dr. Zupanić. Obenem je bil imenovan poseben minister za Hrvatsko. Narodno Radikalna Stranka se je odločila nastopiti tudi med Slovenci in ustanovljen je bil nje Akcijski odbor za Slovenijo. Kot njegov zastopnik sem takrat večkrat moral v Beograd in tudi k predsedniku radikalne stranke, pok. Pašiču.

Pašić in Slovenci.

Iz takratnih razgovorov z njim morem ugotoviti, da je Nikola Pašić prav dobro poznal našo zgodovino in da so mu bili znani vsi naši prvoboritelji, da je zlasti visoko cenil požrtvovalnost naše duhovščine v dobi našega probujenja. Poznani so mu bili vsi naši prvoboritelji od prvih dob naših narodnih bojov do prav zadnjega časa, in zlasti je večkrat z velikim priznanjem omenjal škofa Slomška, dr. Kreka in dr. Tavčarja. Mnogokrat je izrekel svoje občudovanje našemu narodu in trpko obžaloval nepravilno taktiko ob času mirovnih pogajanj, ki nam je povzročila začasno bol na Koroškem ter ob Soči in Adriji. Pravtako je večkrat izražal svojo bolešč nad nevidevnostjo večine Slovencev, ki so se odtegovali sodelovanju v državni upravi.

Takrat se je hotelo na volitvah dobiti večina Slovencev za to sodelovanje, in zamišljalo se je to doseči v boju proti Slovenski Ljudski Stranki. In res so pred volitvami prihajala velika zmago obetajoča poročila od demokratov, od samostojnih kmetijcev, od radikalov, pa tudi od nek. Šušteršiča, ki je takrat več-

Akademsko mladino za svetovni mir.

V soboto se je vršil v univerzitetni zbornici sestanek Univerzitetnega Udruženja Srbov, Hrvatov in Slovencev za Ligo Narodov, ki so se ga udeležili poleg delegatov glavnega odbora tudi general Kalafatović, zastopniki konzularnega zbora Flache, marki Gavotti in dr. Resl, ga Franja Tavčarjeva, prosvetni šef dr. Lončar, dr. Majaron in drugi. Sestanku je predsedoval častni predsednik prorektor dr. Pitamic.

Sestanek je otvoril predsednik kluba jurist Zajc, ki je pozdravil vse navzoče. nakar je imel dr. Pitamic kratek nagovor na akademsko mladino, v katerem jo je izpodbujal za idejo miru.

Za pozdrav se je zahvalil akademik Simić iz Beograda. Nato je podal tajnik Udruženja akademik Pavlović poročilo o dosedanem delovanju jugoslovanskih akademskih društev za Zvezo narodov ter o njihovem kongresu te pomladi v Beogradu.

Zadnja točka dnevnega reda je bilo predavanje akademika Staneta Meliharja o temi »Problem razorožitve in Zveza narodov«. Predavatelj je izčrpno navajal ves historijat akcije za razorožitev, katere glavna ovira je nezaupanje med posameznimi narodi. Idejni pokretnik raz-

krat posejal Pašiča. Toda volitve so pokazale nezlomljivo silo Slovenske Ljudske Stranke. Takoj sem se peljal naravnost k njemu. Ni bil ozlovoljen, samo ironiziral nas je vse takovane naprednjake skupaj. Mnenja je bil, da so dušo naroda poznali pač voditelji SLS, da pa so se vsi naprednjaki strašno motili, kar dokazuje, da so ti zgubili pravi stik s svojim ljudstvom. Vsa zmagoslavna obetanja so se razblinila v nič. Marsikak prorok in kandidat je bil osmešen do skrajnosti.

Predsednik Narodno Radikalne Stranke je začel takoj na podlagi danih dejstev hladno računati. Dejal je, da spada boj med klerikalizmom in liberalizmom med staro šaro, da mu ni več prostora v novi državi, in da o kakem klerikalizmu zlasti ne bo več govora po sklenitvi konkordata z rimsko cerkvijo. Izrazil je prepričanje, da so volilci in voditelji Slovenske Ljudske Stranke kljub vsemu vendarle dobri Slovenci in dobri državljani ter da treba sedaj nje pritegniti k sodelovanju v vodstvu države. Dasi je bila kot najuspešnejša na dlani zopet vladala radikalno-demokratske koalicije, se je vendarle odločil za sestavo homogene radikalne vlade zato, da bi tako olajšal i v Hrvatski i v Sloveniji postajanje miljeja, v katerem bi se mogli Hrvati in Slovenci približevati vladi in se naslanjati tesneje in tesneje na Narodno Radikalno Stranko. Res so se takoj ublažila nasprotstva med NRS in SLS, vršilo se je približevanje in ogibalo se je vsemu, kar bi ne bilo prav SLS. Istočasno so se navezali stiki z Radičevci in prišlo je do znanega Markovega protokola.

Lahko se reče, da sta takrat Nikola Pašić kot predsednik vlade in Ljuba Jovanović, kot predsednik Narodne skupščine, nekako z vednostjo in soglašanjem vodilnih krogov SLS, pa tudi v stikih z Radičem, vodila državno politiko. Nikola Pašić je bil na tem, da stori sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci, da uredi državo tako, da se bodo v njej kar najbolje počutili i eni i drugi, da bodo zato to državo ljubili in živeli zanjo. Večkrat se je govorilo tudi o tem, kako bi bilo Slovincem v političnem oziru najljubše. In Nikola Pašić je prav dobro vedel, da je bila Zjedinjena Slovenija sen našega naroda od davnih dni, in on ni odklanjal te Zjedinjene Slovenije ne z notranjepolitičnih, še bolj pa ne iz zunanjepolitičnih razlogov. Razpravljalo se je že o tem, da bi se dalo vidnega izraza za končno udejstvitev Zjedinjene Slovenije s tem, da bi se šef vlade v Ljubljani imenoval veliki župan, oni v Mariboru pa samo podžupan.

Nikola Pašić je imel najboljšo voljo priti našemu narodu v njegovih željah nasproti do skrajnih mej, ki bi jih dopuščal obzir na državno skupnost. In če bi bil Nikola Pašić skupaj z Ljubo Jovanovićem v zvezi s Koroščem in Radičem dogradil to državo v zadovoljstvo vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, tedaj bi bil postal najpriljubljenejši in nepremagljivi državnik naše kraljevine.

Takrat pa so se vmešali drugi interesi.

crožitvene ideje je bil Wilson, ki je imel trdno vero v moralno silo človeštva. Naloga akademske mladine vsega sveta pa je, da ustvari duševne in moralne predpogoje za svetovno razorožitev. Zakaj tako dolgo, dokler bodo državniki na konferencah zavlačevali splošno razorožitev in dokler ne bodo imeli zato potrebne pogauma in odkritosrčnosti, tako dolgo bo obstajala nevarnost novih vojn. Mladino vsega sveta čakajo tu ogromne naloge za svetovni mir.

Predavanju g. Meliharja so navzoči toplo aplavdirali, nakar je predsednik Zajec zaključil sestanek.

Delovanje naših Akademskih društev za Zvezo narodov se je dosedaj vršilo v šestih razdobjih od ustanovitve Zveze narodov do ustanovitve beogradskega društva za Zvezo narodov, nato do konference balkanskih akademskih društev v Atenah in Sofiji ter do kongresa v Beogradu in do ustanovitve zveze jugoslovanskih akademskih društev za Zvezo narodov. V naši državi obstoje štiri akademska društva za Zvezo narodov in sicer v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Subotici. Ta društva štejejo skupno 350 članov in imajo tudi lastne knjižnice, ki obsegajo skupno do petsto knjig. Ta društva vrše intenzivno propagando za ideje Zveze narodov in za svetovni mir.

Upnikom Slavenske banke

Odbor upnikov Slavenske banke pod predsedstvom Mestne hranilnice ljubljanske je interveniral pri g. ministru trgovine in industrije. Razen tega je informiral v Beogradu razne poslanske klube o položaju v Slavenski banki. Minister in poslanski klubi so odboru obljubili polno pomoč v njegovi akciji za kritje in povrnitev terjatev proti Slavenski banki.

Isto zagotovilo je dobil odbor tudi od v Ljubljani službeno se nahajajočega komisarja trgovine in industrije g. Stanimira Šubića, ki je, vabljen na sejo odbora dne 10. t. m., na isti doslovno podal sledečo oficijelno izjavo:

»Zakon ne priznava dveh ali več odborov upnikov, ampak samo enega, v katerem so zastopani oni, ki reprezentirajo večino upniškega kapitala. V ta odbor upnikov v nobenem slučaju ne morejo biti izbrani člani upravnega in nadzornega odbora Slavenske banke in Slovenske banke od njihovega početka do danes iz razloga, ker je to inkompatibilno. To je tudi po zakonu zabranjeno, ker če tega ne bi bilo, mogli bi člani upravnega in nadzornega odbora preko svojih ljudi zbrati pooblastila upnikov in stvoriti tako razpoloženje, da sami sebe izvečejo v prvi vrsti iz materijalne odgovornosti, potem pa tudi iz eventualne kazenske odgovornosti, v kolikor se nahajajo v njihovem delu kazenska dejanja. — Tudi sem mišljenja, da sedaj ni moment za politične intrige, ki se podvezajo na vsak korak, da bi se oviralo mirno in uspešno delo za tiho likvidacijo Slavenske banke, ker slovenski narod zasluži v prvem redu, da se mu reši

vsaj ono, kar sedaj obstoja, ne pa, da se sedanje premoženje raztrosi radi intrig, katere tudi sicer niso nikoli koristne, v tem slučaju pa so absolutno škodljive.«

Sanacijska akcija zastaja pri onih skupinah, od katerih je zahtevano kritje deficita, ki pa tega kritja do danes ne nudijo! To so:

Upravni odbor Slavenske banke, ki nudi samo 6 milijonov dinarjev, Länderbank, Wien, ki nudi 7 in pol milijona dinarjev, Trboveljska družba, ki nudi 13 in pol milijona dinarjev.

Ker je deficit Slavenske banke mnogo večji, se upniki s temi vsotami nikakor ne morejo zadovoljiti. Radi tega je Odbor upnikov Slavenske banke pod predsedstvom Mestne hranilnice ljubljanske oprt na zagotovila merodajnih oblasti in v smislu svojih enoglasnih sklepov podvzel korake, da odgovorni faktorji čim preje pokrijejo ves deficit banke.

Odbor upnikov se trudi, da dovede Slavensko banko k mirni likvidaciji, kar pa je mogoče le, ako dobe upniki kritje svojih terjatev.

Odbor upnikov Slavenske banke pod predsedstvom Mestne hranilnice ljubljanske zastopa do danes blizu 50.000.000 dinarjev terjatev proti Slavenski banki. Upniki, ki se mu še niso priglasili in ga pooblastili v zastopstvo svojih terjatev, se pozivajo, naj to v lastnem interesu čim preje store na naslov: Odbor upnikov Slavenske banke, na roke predsednika dr. Marušiča, Ljubljana, poštni predal št. 80.

Ljubljana, dne 11. decembra 1926.

Dr. Drago Marušić, t. č. predsednik.

Dr. Roman Ravnihar, t. č. tajnik.

Politične vesti

— Po Pašičevi smrti. Nenadna smrt velikega državnika je potisnila vse politične dogodke v ozadje in o krizi se niti ne govori. Beograd brez razlike strank žaluje za Nikolo Pašičem in ta žalost dokazuje, da je srbski narod svojega velikega sina tudi iskreno ljubil. In po pravici ga je ljubil, ker tudi Pašić je posvetil vse svoje izredne sile samo narodu. On je ustvaril svojemu narodu sedanji močan položaj, on ga je privedel iz dobe turškega feudalstva v moderno kulturno dobo. Ves neverjeten napredek srbskega naroda je simboliziral v Pašiču in ob njegovi smrti se tega zaveda ves srbski narod. Pa tudi ves jugoslovanski, ker tudi njegovo ujedinjenje in osvobodjenje je Pašičevo delo. Edino hrvatski federalisti in še nekateri partizanski zagrizenci tvorijo izjemo in »Hrvat« je sporočil smrt Pašiča z besedami, da je umrl največji sovražnik Hrvatov. Vendar pa je to le osamljen izliv ožkosrčnega sovraštva, dočim je jugoslovanski narod tudi ob Pašičevi smrti dokazal, da je enega mišljenja in enega čustvovanja. Samo želiti bi bilo, da bi tudi rešitev krize pokazala to enotnost in da bi se vendar enkrat pričelo složno delo vsega jugoslovanskega naroda za konsolidacijo države.

— Odmev Pašičeve smrti v tujini. Nič ne dokazuje bolj veličino Pašiča, kakor odmev tujine. Vse svetovno časopisje brez izjeme posveča spominu Nikole Pašiča dolge članke in ga primerja z Bismarckom in Cavourjem. Zlasti toplo pišejo o Pašiču francoski in nemški listi, ki povdarjajo, da se Nikola Pašić kljub svojemu boju z Avstrijo in centralnimi silami vendar nikdar ni spozabil do ožkosrčnega sovraštva. Čehoslovanski listi so izšli skoraj brez izjeme črno obrobjeni in v dolgih člankih proslavljajo spomin velikega državnika. — Celo socialno - demokratska »Arbeiter Zeitung« je posvetila Pašiču dolg članek in povdarjala njegove velike zasluge, a obenem seveda tudi podčrta iz življenja Pašiča, kar ni ustrezalo načelom socialno-demokratske stranke. — Ta počastitev spomina Nikole Pašiča s strani svetovnega časopisja ter vseh vlad, ki so izrazile svoje sožalje, je tudi lepo priznanje za jugoslovanski narod in zato ga beležimo z zadovoljenjem.

— Enotne delavske liste ne bo. Pogajanja med socialističnimi skupinami niso privedla do soglasja, ker zahtevajo bernotovec v 17 okrajih, kjer imajo svoje organizacije, nosilce liste za sebe. Bernotovec utemeljuje svoje zahtevo s tem, da imajo samo oni v teh okrajih res izvedene organizacije in jim zato tudi pripada nosilstvo liste. Sicer pa so itak vse ostale stranke izjavile, da jim ni za mandate in torej nimajo vzroka upirati se zahtevi bernotovec. Kakor pa se vidi, je strankam vendarle za mandat in zato je prišlo do soglasja le v Prevaljah, kjer bo učitelj Mörderdorfer skoraj gotovo izvoljen. Ni izključeno, da bo to edin mandat, ki ga bodo dobili socialisti. Ta neuspeh bo edinole »zasluga« voditeljev, ki kar ne morejo nehati z medsebojnimi bojem.

— Kočevski radikali odklonili pri oblastnih volitvah skupen nastop s SDS. Zadnja »Ljudska Samouprava« poroča, da se je na konferenci kočevskih radikalov pod predsedstvom dr. Sajovic razpravljalo o ponudbi SDS za skupen nastop pri oblastnih volitvah. SDS je ponujala kočevskim radikalom na svoji listi, katere nosilec bi bil g. Ivan Rus iz Loškega potoka 1 kandidata in 1 namestnika. Konferenca pa je to ponudbo odklonila, ker ne gre pri oblastnih volitvah ne za državne in ne za nacionalne interese in zato tudi ni nobenega vzroka za skupen nastop. Kočevski radikali postavijo zato svojo listo in

sicer z g. L. C. Tschinklom, industrijalcem v Ribnici kot nosilcem liste, z g. Antonom Jakominjem, industrijalcem v Kočevju pa njegovim namestnikom. — Čeprav je argumentacija konference nad vse jasna, vendar se nam zdi, da je bil pravi vzrok odklonitve čisto drug. Jasno je namreč, da SDS ne dobi v kočevskem okraju niti enega mandata in je zato za kočevske radikale čisto odveč dogovarjati se za drugi mandat, ki je sploh nedosegljiv.

— Za vojaško zvezo Francije in Nemčije. Vprašanje francosko-nemških odnosov postaja čimdalje bolj aktualno. Briand je v svojem govoru v parlamentu naglašal potrebo okrepitev politike francosko-nemške zblizanja. Arnold Rechberg, prijatelj Hindenburga, pa ponovno stopa pred francosko javnost s člankom v »Aveniru«, kjer odkrito zastopa francosko-nemško vojaško zvezo. Francosko-nemška industrijska zveza je postala dejstvo z podpisom pakta železne industrije. Francija mora biti oborožena, kajti vsak čas lahko izbruhne vojna na Balkanu ali v vzhodni Evropi. Na drugi strani pa obstoje v Nemčiji številne tajne vojaške organizacije in je vsaka tozadevna kontrola iluzorna, pa naj bo to francoska, zavezniška ali od Zveze narodov. Tudi okupacija levega brega Rene ni zadostna garancija. Popolnoma drugače pa bi izgledala zadeva, ako se ustvari francosko-nemška vojaška zveza in bi imeli francoski generali pravico inspicirati nemško armado in obratno, s čimer bi bila oprana čast nemške vojske. S tem trenutkom bi postala vsaka anti-francoska propaganda v Nemčiji brezsmiselna. Nemci smatrajo za častno varati svoje nasprotnike, dočim svojih zaveznikov nikdar ne varajo. Francozi in Nemci ne morejo biti istočasno industrijski zvezniki in vojni neprijatelji. Francoski narod ne more plačevati luksuza kakega nepotrebnega sovražnika. Nerazumljivo je tudi, da bi Francozi, ki so največ žrtvovali v vojni, postali sedaj za šestdeset let sužnji Amerike. Temu jarmu pa se ne morejo drugič upreti, ako se ne zvežejo vojaško z Nemčijo.

— Novi katekizem kitajske kantonske armade. Vrhovno poveljstvo kantonske armade je izdalo za svoje vojake nov katekizem, ki jasno kaže mišljenje nove Kitajske. Zato podajamo par njegovih točk. Vprašanje: Kdo si? Odgovor: Tovariši rdeče armade, ki se bori za svobodo naroda in za tri načela Sunjatsena. Vprašanje: Kdo so vaši glavni sovražniki? Odgovor: Anglija in Japonska. Vprašanje: Zakaj? Odgovor: Ker financirajo boje severnih militaristov proti kitajskemu narodu. Vprašanje: Kaj je vaš cilj? Odgovor: Osvoboditev koncentracijskega ozemlja in izgon imperialistov ter vseh, ki zaslužujejo narod.

Beograd za naše rojake pod Italijo. Narodna Obrana v Beogradu je sklenila, da priredi veliko protestno zborovanje na katerem hoče protestirati nad nečuvnimi krivicami, ki jih trpijo naši rojaki pod Italijo. To korak beogradske javnosti nas izredno veseli in jasno dokazuje, da čuti v tem pogledu z našo vsa naša država. Nasilja in krivice, ki jih trpi naš narod pod kruto vladavo fašizma, pa je v lepi poetični obliki opisal v svoji pravljicični igri »Triglavska bajka« g. Pavel Golia. Slovenci in hrvatski narod v Juljski Golia predstavljata bratce in sestrica, ki krajini predstavljata pomoč k očaku Triglavu. Ta bajka, ki je edina svoje vrste v naši literaturi, bo izšla še pred božičnimi prazniki tudi v tisku. Založi jo kot eno najprimernejših svojih knjig Jugoslovanska Matica, ki vabi vse svoje prijatelje k premieri te lepe igre.

Tuji državljani v jugoslovenskih podjetjih.

(Dopis iz tehniških krogov.)

V Jugoslaviji imamo čisto dovolj visokih šol, ki so dobre in povsem sposobne, da preskrbe vso državo z uradničtvom in vsa industrijska podjetja z inženjerji in strokovnimi uradniki vseh vrst. Med našo mladino je opaziti dovolj smisla posebno za praktične poklice in ne bo dolgo, ko nastane prav resno vprašanje: Kam pa pojdemo z vsemi našimi zdravniki, inženjerji, geometri, farmacevti, arhitekti itd. — Da, kam pojdemo z mladino, ki bo imela vse sposobnosti za najrazličnejše poklice v domovini, a je že danes težko, najti za vse mesta in kruha?!

O vsem mogočem se razpravlja po našem časopisu, v naših društvih, v vodstvih političkih strank, v našem parlamentu, ali vse premalo resnosti opazamo za vprašanje: Kam pa pojdemo z našimi državljani, ko pa so tuji zasedli vse najboljše službe v naši državi? Kamorkoli pogledate po birojih in industrijah, povsod sede tuji ravnatelji, tuji inženjerji, arhitekti, strokovni voditelji itd. in vselej pravijo, da so ti tuji potrebni, ker da naših reflektantov ni, ki bi imeli vse potrebne sposobnosti!!

Tak izgovor je bil včasih opravičen, je morda utemeljen v posamičnih slučajih celo danes, ali že zdaj je le premnogo slučajev ko je tak izgovor brez podlage in se za njim skrivajo drugi nameni in za nas nesprejemljive nakane, ki ustvarjajo naravnost nevarnost za državo in našo bodočnost. — Da, za našo bodočnost, kajti ako gre tako naprej, bodo na premožnih važnih mestih tuji, ki so namenoma poslani v naše kraje, da so tu pionirji tuje propagande in sovražnih stremeljenj.

Mnoge industrije v Jugoslaviji, razna velika podjetja so naša le po imenu, v resnici pa so podružnice kakih nemških ali avstrijskih družb, ki nimajo le namena, da gospodarski izkoriščajo naše zemlje, marveč, da v vseh teh podjetjih natlačijo svoje zaupnike, svoje ljudi ki bi sicer doma ne našli mesta in zaslužka. In res, kamorkoli pogledate, najdete nemške inženjerje, nemške ravnatelje, in na vseh boljnjih mestih se šopirijo Nemci, včasih kak brat Čeh ali ruski emigrant, — le za našega človeka tam ni prostora. Kako, je to sploh mogoče?

Vlada je svoječasto sprevidela nevarnost, ki grozi od te strani bodočnosti mnogih naših ljudi in tudi državnim interesom, zato je bila izdala naredbo, ki prepoveduje nameščanje tujih zasebnih uradnikov, inženjerjev itd. iz tujih držav, ki so bili na raspolago našega človeka za kako mesto.

To je bila prav vse hvale vredna naredba, ki je živo posegla v naše gospodarsko življenje in hotela preskrbeti naše ljudi za bo-

dočnost in dati je hotela državi na vseh mestih zanesljive sodelavce ali vsaj take, ki v morebitnem slučaju ne bi bili nevarni.

Ali ta hvalevredna naredba vlade se prav nič ne izvršuje in danes je tako, kakor da je nikdar ni bilo. Kako je to mogoče ob živčnosti posebno tistega gospoda načelnika v ministrstvu trgovine, ki je to naredbo povzročil in je kakor znano nasprotnik tujih življenj v naši industriji? — Kaj delajo naše inspekcije dela, da vprašamo, kaj delajo te? — Culi smo včasih, da so krajevne oblasti posegle v taka sršenja gnezda in odredile, da bi ta ali oni tuje moral zapustiti svoje toplo gnezdece v naši zemlji, ali vendar je še danes tukaj in se smeje zlovollno v pest vsem tistim, ki so se opravičeno oglasili proti nje-mu.

Kako je kaj takega mogoče? Pravijo, da je bilo treba iti samo na neka gotova mesta v Beogradu, in stvar je bila lepo vrejena, Nemec ali tujec sploh je ostal na svojem mestu, a naš človek se je mogel obrisati pod nosom in poleg škode doživeti še zafrkacijo, da na njegovem mestu sedi tujec, dočim bo on kdo ve koliko časa čakal na službo v svoji ljubljeni Jugoslaviji. Pravijo, da je v Beogradu cela truma advokatov, ki so posredovali za tuje lačenbergerje, da jim preskrbujejo dovoljenja za bivanje v naši zemlji, da celo za — žujte! — pridobivanje našega državljanstva edino v ta namen, da bi mogli za vedno odjedati kruh našim državljanom. Pri-povedovali so nam celo, da je vsaka taka intervencija gotovo uspešna, samo znati da je treba. In tako so vse lokalne oblasti postale malodušne in se ne zgamejo več, ako tudi vidijo, kako tuji samozavestno sede na svojih mestih in se smejejo v pest kljub znani vladni naredbi, ki je le za tiste, ki ne znajo najti prave poti do Beograda.

Takim škandalom treba narediti konec!! Zato zahtevamo javno, da se začne strogo izvrševati naredba o nastavljanju tujcev v naših zavodih, da se pride na sled tistemu švindlu z intervencijami v Beogradu in da se krivci kaznujejo, dalje, da se zavrne vsaka prošnja za državljanstvo, kedar je očitno, da ima edino ta namen, da prosilec ostane za stalno zaposlen v Jugoslaviji.

Iz Zagreba so nam sporočili slučaj, da je pri eni sami taki tvrdki z jugoslovanskim imenom kar deset nemških inženjerjev in le eden ali dva Hrvata. Sporočamo poročevalcu, da naj te razmere najprej primerno ožigosa v zagrebških listih, potem jih bomo tudi mi ponatanko omenjali. Dokler pa bo Zagreb pravi raj za tuje, ne da se merodajni krogi zgamejo, mi iz Ljubljane ne moremo čistiti Augijevih hlevov v Zagrebu!!

Toda nihče ni bil ubit, ker je imel drugačne pojme o parlamentarizmu kakor šef Camorre. Časopisje je bilo popolnoma svobodno, če se ni v svoji lahkomišljenosti spravilo na to tovarišijo.

Imeli ste pravico smejať se na solnca, kadare ste bili veseloga srca in če ste imeli svoje račune z blagajnikom camorre vašega okolja v redu, ste šli lahko zvečer mirno in z gotovostjo spat, da vas ne bo prišel nihče sredi noči pretepat.

Dobro se je živel v Napolju, kakor se je dobro živel v Rimu, v Florenci ali v Benetkah v tem času, ki se nam danes zdi že tako daleč in ki vendar ni več, kakor kakih 10 let za nami.

In ravno to se lahko predvsem očita Mussoliniju: da je nazaj povedel do najgorjih srednjeveških dni do nacionalno inštitucijo, ki je bil fašizem in ki se je v stiku z bratskimi narodi nahajal na poti humanitarnega razvoja.

Ta šampjon napredka je strahovit reakcijonarec.

Posrečilo se mu je preobličiti dobro italijansko ljudstvo, tako prijazno, veselo in postrežljivo v krčelah divjih, mračnih, črnih in nezaupnih razkolnikov, ki marširajo v koraku v žalni uniformi in pozdravljajo po rimskem načinu, kot da bi bili vsi gladijatorji, stopajoči v areno:

Ave Cesar, v smrt odhajajoči te pozdravljajo!

In če bi se vsaj zadovoljevali z vsakdanjim in namišljenim žrtvovanjem svoje eksistence, bi to še šlo, ker vsak se zabava, kakor se more. Žalibog, oni tudi principijelno ne priznavašajo načinu življenja drugih, ki drugače mislijo kakor oni sami, niti žitju inozemcev, ki so že po svojih šegah in navadah a priori nezmožni razumeti lepote režima.

Vsi ti so »sovražniki«: notranji sovražniki, zunanji sovražniki, sovražniki Duce-ja, sovražniki Italije! Sami sovražniki so povsod! In zlasti to je, ali mar ne, razdražljivo in nevarno v mussolinizmu.

»Ouvree«.

Vložene kandidatne liste.

Pri mariborskem okrožnem sodišču so vložene sledeče kandidatne liste SLS za mariborsko oblast:

Za srez Dolnja Lendava:

Baša Ivan, župnik, Bogojina; Ostrec Peter, trgovec, Beltinci; Litrop Stefan, čevljar, Turnišče; Matjašec Ivan, posestnik, Dolina. — Namestniki: Horvat Jožef, posestnik, Črensovec; Trajber Jožef, posestnik, Dubrovnik; Bedernjak Ivan, posestnik, Trnje; Horvat Ignac, posestnik Gornja Bistrica.

Za srez Ljutomer:

Rajh Jakob, posestnik, Ljutomer; Neudauer Alojzij, tajnik posojilnice v Gornji Radgoni; Hrstelj Franc, urednik »Slovenec« in duhovnik, Maribor. — Namestniki: Slavič Anton, posestnik, Bučičevci; Horvat Franc, posestnik, Terbegoveci; Kranjc Franc, posestnik, Mala Nedelja.

Za srez Maribor desni breg:

Sagaj Alojzij, dekan, Hoče; Kores Martin, železničar, Maribor; dr. Schaubach Boštjan, advokat, Slovenska Bistrica; Hauptman Andrej, župan, Cizot; Bogina Janez, župan, Makole. — Namestniki: Florjančič Jakob, posestnik, Sv. Miklavž; Mlakar Janko, železničar, Studenci pri Mariboru; Kos Ivan, gostilničar in trgovec, Slovenska Bistrica; Po-točnik Matej, posestnik, Radvanje; Prešern Simon, župan, Poljčane.

Za srez Maribor levi breg:

Supančič Alojzij, veleposestnik, Jarenina; dr. Leskovar Josip, župan v Mariboru; dr. Veblo Andrej, advokat, Maribor; Pirnat Franc, župan, Maribor; Poljanec Ljudevit, Čačetinec v Slov. goricah. — Namestniki: Serbinek Ivan, posestnik, Vrtnice pri Svečini; Kranjc Josip, gostilničar, Sv. Jurij v Slov. Goricah; Rošker Anton, posestnik, Sv. Jakob v Slov. goricah; Urbas Ivan, župan, Selnica ob Dravi; Gomilšek Franc župnik, Sv. Benedikt v Slov. goricah.

Predhodniki fašizma.

Fašizem ni nov pojav v Italiji. Reče se lahko, da je vedno obstajal, tudi v času polne svobode. Ali mar nista bila do zadnjih dni pred Mussolinijem Napolj in Sicilija pod absolutnim gospodstvom Camorre in Maffie? Govorilo se je, da so bile tamkaj tolpe roparjev. Bili so to zares roparji, popolnoma organizirani po zakonih, zakonikih in pravilnikih, ki so bili neprestano izpopolnjevani in prilagodeni rastočemu napredku in civilizaciji.

Uprava Camore je bila neskončno boljša kakor uprava centralne oblasti. Poleg oficijelnih sodnij, policije in državne uprave, ki ni imela nikake avtoritete in za katero se ni nihče brigal, so obstajale sodnije, policija in državna uprava na skrivnem, pred katerimi se je vse treslo.

Na podlagi koncesije in v izogib nepotrebnemu prerekanju se je dopuščalo davčnim zavezancem plačevati takse in davke, ki jih je določila službena vlada. Toda plačevalo se je, kar se je hotelo in kadar se je hotelo. Ni se pa dogajalo isto, kadar je šlo za davke Camorre, ki so bili odmerjeni na podlagi rigorozne pravičnosti in ki jih je bilo treba točno plačati ali pa je grozila smrtna kazen.

Nihče se ni pritoževal. Sprva, ker vam je

Camorra garantirala v zameno za določeno plačilo absoluten mir in popolno varnost. Dalje, ker se vam ni nikdar pustilo časa pritoževati se dvakrat.

Camorra je bil solnčen fašizem. Vsak je bil njen pristaš, od fakina, ki je prevzel vašo prtljago, ko ste izstopili iz vlaka ali ladje, do mandolinistov, ki so vam brez prestantka prepevali celo noč »Santo Lucio« in »Funiculi Funicula«.

Vsi ti ljudje so vas izrabljali, vas zavestno, toda na veder način izkoriščali med petjem in z nasmehom na ustnicah.

Dandanes pa je Mussolini zatrl godce. Zdi se, da so žalili dostojnost »Nove Italije«, katero on ustvarja.

Sedaj se nahajajo črne srajce na kolodvorih, na ulicah in povsodi, da bdijo, da se nacionalni prestiž in bi zmanjšal.

Kljub temu pa se vas izkorišča in še bolj kakor popreje. Toda izkorišča se vas brez godbe.

Potnik pa na tem ne najde več nobenega čara.

Camorra je bila v svojem bistvu vesela in slikovita. Dogajale so se včasih drame. Kri je tekla za prerdece ustnice, za prečne oči ali za slabo izvršeno delitev.

Ch. Lucieto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

Ker pa nemški admiralat ni preklical svojih povelj, je nezadovoljnost naraščala in se je polagoma polastila vseh pristanišč podmornikov. To se je čutilo pri novačenju moštva za podmornike in enako pri disciplini. Ni šlo drugače, kot spet dovoliti moštvo, da pleni tuje ladje.

Mi smo pa ravno na to čakali. Naši stalni agenti, kateri so nam skrbno poročali o vsem poteku spora in so nam dan na dan pošiljali točna poročila, so nam javili, da se bo podmorska vojna znova intenzivno pričela.

Dali smo tozadevna povelja in »Q-Boats«, ki so se bili naveličali brezuspešno voziti okoli in so se vrnili v svoje luke, so spet odšli na morje.

Nikdar niso plovile po morjih bolj umazane in zamenarjene ladje.

In nikoli prej ni bilo v nobeni mornarici tako pogumnih moštev, med vrstami katerih so se nahajali prostovoljci admirali, brodni kapetani, fregatni kapetani in nižji oficirji — vsi služeci kot navadni pomorščaki ali kurjači.

Eni kot drugi so si bili svesti nevarnosti, v kateri se je nahajala Anglija, odložili so svoje naslove in svoja visoka mesta, zapustili so začasno svoje uniforme, polne častnih odlikovanj in preoblekli so se v navadne mornarje.

In kakšni mornarji so bili to! »Trampenci«, to se pravi ljudje, ki so sicer bili najslabši in najbolj ne-disciplinirani mornarji.

Videli pa bomo, kakšna je bila disciplina, kateri so se prostovoljno podvrgli.

In potem jih boste sodili.

6. poglavje.

Kako so delovale pasti za podmornike.

Nekoč, ko so me poslali v misiji v Anglijo, sem imel priliko ubedovati v luki, kjer so se preskrbovale »morske pasti« s premogom in drugimi potrebščinami. Bil sem v družbi starega prijatelja, ki je bil sicer kapetan vojnega broda in imel generalštabno diplomu, a je služil kot kurjač na krovu »Pargustac«, ki mu je poveljeval Gordon Campbell. Ta je bil odsoten, toda okoli mize v oficirski obednici je sedelo najbolj čudno moštvo, ki si ga morete predstavljati. Nosili so stare, umazane obleke, skoraj vsi se že osem dni niso obrili, onih osem dni, ki smo jih potrebovali, da smo prišli iz Dunkerqua v to luko. Govorili so jezik, ki ga ponavadi niso govorili in vedli so se kot prej niso imeli nikoli navado vesti se in v vsem so kazali, da niso oficirji, temveč trgovski mornarji zadnje vrste. In vendar so trgovski mornarji še kolikor toliko snažni in v redu, medtem ko pri teh o tem ni bilo niti sledu.

Tega nisem mogel razumeti! Moj prijatelj, ki me je smehljaje se opazoval, je naenkrat vprašal:

— Meni se zdi, da se nič prav domačega ne počutite tukaj. Kaj pa vam vendar ne ugaja?

— Toda... zagotavljam vam, prav nič! Vem, kdo

ste, in ne razumem dobro, zakaj ste tako maskirani.

— Povem vam, da nikakor ne gre za maskiranje. Mi vsi smo prostovoljno sprejeli to »ponižanje« in sicer do konca vojne. Boste takoj razumeli zakaj.

Toliko časa, dokler Huni — znano je, da so Angleži tako imenovali Nemce — niso vedeli, da »Q-Boats« obstajajo, je dan na dan redno eden ali več podmornikov izginilo.

— Danes pa temu ni več tako, in med podmorniki in nami se je pričela vojska z zvijačami, ki je neobhodno potrebna za uspeh naših načrtov, čeprav ni po našem okusu.

— Naš cilj je, da privabimo podmornike v bližino nosenčnosti svojih topov in zato je treba, da navidez izgledamo kot trgovske ladje. Saj veste, da se od vojnega mornarja še najbolj razlikuje trgovski mornar. Bili smo torej prisiljeni, da se tako oblečemo kot mornarji na trgovskih ladjah, da tem lažje premotimo nasprotnika.

— V svojem obnašanju nimamo ničesar več, kar bi le daleko spominjalo na vojake. Imamo povelje, da se vedemo in govorimo surovo ter hodimo zamazani in zakrpani okoli, kot zadnji mornarji na kakem tovrstnem parniku. To je tem težje za nas, ker nam poveljujejo visoki pomorščaki in ker so naši tovariši oficirji, kateri so v činu višji kot mi in ki jim, kot nam povelja izrečno določajo, ne smemo izkazovati nobene časti.

— Kadar govorimo z njimi, imamo pipo v ustih in roke v žepih, kajti kdo ve, če nas iz daljave ne nadzoruje kakšen periskop...

Esperantska prireditev v Narodnem domu.

V soboto zvečer je priredil ljubljanski esperantski klub zelo uspelo in dobro obiskano prireditev v Narodnem domu, posvečeno manom ustvaritelja esperantskega jezika dr. Zamenhofa.

Večer je otvoril predsednik kluba g. Harkov s pozdravnim govorom, v katerem je povdarjal, da dr. Zamenhof ni velik samo radi tega, ker je ustvaril jezik esperanto, temveč mnogo bolj radi globoke notranje ideje esperanta, zaradi njegove pacifistične ideje in ideje kulturne vzajemnosti vseh narodov. G. Harkov je ponovil svoj nagovor v esperantsčini. Esperantsko himno, ki jo je nato igral železničarski orkester »Sloga«, je občinstvo poslušalo stoje.

Slavnostni govor o dr. Zamenhofu je nato govoril g. Winterhaltner iz Maribora.

Po svetovni vojni so nastale nove borbe in zdi se, da je pacifistična ideja esperanta skoro brezupna. Vidimo, kako se križajo interesi mednarodnega delavstva z interesi mednarodnega kapitala, kako se vrše politični in gospodarski boji med posameznimi narodi, kako se bore med seboj razne ideje. Toda ravno v takem času in v takem položaju je esperantsko gibanje zlasti umestno.

Esperanto ne več mrtev, nego živ jezik, ki ga govore stotisoči. Radio in zrakoplov sta skoro odpravila meje med narodi in ravno sedaj se čuti potreba, da imajo narodi neko sredstvo, s katerim bi bilo olajšano občevanje med njimi. Ponos vsakega naroda ne dopušča da bi priznal tuj jezik kot občevalno mednarodno sredstvo. Zato je edino umesten jezik, ki ni last nobenega naroda in to je esperanto. O bodočnosti esperanta so se izrazili priznavalno mnogi veliki duhovi kakor sta to državnik Macdonald in Herriot ter pesnika Tagore in Gorki. Tagore je dejal o esperantu: »Gre za iznajdbo z velikanskimi perspektivami!« Esperanto se uporablja danes v trgovini, v znanosti, v politiki, propagirajo ga vse radiopostaje, mnoge univerze imajo že svoje esperantske stolice, esperanta se uče narodi vse kontinentov.

Ustanovitelj esperanta dr. Zamenhof je bil rodom poljski žid ter je bil po poklicu zdravnik v Varšavi, kjer je bil zelo priljubljen zlasti med nižjimi sloji radi svoje usmiljenosti. Vse svoje življenje je posvetil ustvarjenju mednarodnega jezika, ki ga je smatral kot nujno potrebno osnovno mednarodno pacifikacije. Pacifistična ideja je notranja in osnovna ideja esperantskega gibanja.

Predavatelj je zaključil svoj govor z vzklikom: Hočemo, da milijoni čutijo in mislijo v istem jeziku in da postane esperantski jezik posredovalec med vsemi narodi in da tvori splošno vez od človeka do človeka in od srca do srca.

Po predavanju sta zapela operna pevca ga. Thierry-Kavčnikova in g. Banovec štiri pesmi, ki so vžgale publiko. Ga Thierry-Kavčnikova je žela za svoji siljajno prednašani pesmi in sicer za Straussovo »Cecilijo« in Konjovičevo

serenado »Pod pendjeri« buren aplavz, enako tudi g. Banovec za Hatsejevo arijo »Da sem bogat« in za Leoncavallovo »Matinatto«. Obema pevcema sta bila izročena šopka cvetic. Občinstvo je presenetila pogumna deklamacija malčka Fabince, ki je prednašal dr. Zamenhofovo »Mia penso« (moja misel) v esperantsčini. Mnogo priznanja s strani občinstva je veljalo tudi toplo in čustveno izvajani esperantski deklamaciji gđc. Olge Topolavčeve: »La prego sub la verda standardo« (molitev pod zelenim praporom). Po končanem spredu se je razvila živahna zabava, ki je trajala preko polnoči.

Ivo: Grahor:

SLOVANSKA POLITIKA.

Panslavizem, slovanska vzajemnost, slovanska skupnost so le še trije pojmi, ki so se pred svetovno vojno razvijali in družili, a jih je 20. stoletje zavrglo. Njihova zgodovina je združena z osvoboditvijo avstrijskih in balkanskih Slovanov in njihov odmev je prijateljstvo med Čehi in Jugoslavo, edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Pozitivnih uspehov slovanske misli ne smemo precenjevati, ker so neuspehi še veliko večji. Sovraštvo med Rusi in Poljaki je ostalo in se še povečalo v ukrajinskem vprašanju, sovraštvo med Bulgariji in Srbi se trdovratno nadaljuje, med Slovaki in Čehi je zveza zelo slaba. Med Poljaki in Čehi je mnogo razlik, ki se odražajo v boju za Slezijo in jih prezgodnji pokret za zvezo obeh držav ni odpravil. Mnogo Slovanov pa je ostalo v tujih državah: Lužiški Srbi, ki so odrezani, Poljaki v Nemčiji, Slovenci in Čehi v Avstriji, Slovenci in Hrvati v Italiji itd. Notranjim problemom Slovanov se torej še vedno pridružujejo zunanji in naša dolžnost je, da proučujemo vsa ta vprašanja. Posebno v novi Evropi je to nujno in moramo biti hvaležni dr. Benešu, ki je kot prvi spoznal, da slovanske države ne morejo živeti brez prirodnih stikov, ter v svojih letošnjih govorih opozoril na slovanski razdor.

Panslavizem se je naslanjal na carskega medveda, a že tedaj je bilo jasno, da Rusija ni odkritosrečno za slovansko. Zadržala je posebno Poljake in s tem zasedla seme razdora. Tuj vpliv pa je ta razdor še povečeval. Največji primer nudijo versko-katoliška orientacija Poljakov germanofilstvo Bulgarije, nasprotje med Hrvati in Srbi ter nova doba slovaške politike. Poleg Nemcev je še vedno rimski papež važen činitelj v slovanskem svetu. V naši dobi pa so se jima pridružili še Angleži, Francozi in Italijani. Ali čutimo to resnico? Če nismo slepi jo lahko tudi vidimo. Potem jo moramo sprejeti kot nauk, ki nam ga daje Evropa in storiti moramo vse, da bo resničnost za nas — lepša.

Notranji problemi Slovanov so zdaj bolj zamotani kakor so bili v dobi našega narodnega prebujenja. A baš zdaj je naša bodočnost še bolj odvisna od rešitve teh problemov, ker naše države bolehalo in ne morejo preko notranjih sporov. Problem Poljske je bil in je še — pr-

vi. Osvobojenje ni bilo popolno, na drugi strani pa je šlo v novo skrajnost. V mejah poljske republike je 7 milijonov Belorusov in Ukrajincev. Sovraštvo do carske Rusije je zavledlo Poljake v zatiranje te velike manjšine in rodilo novo nasprotje, ki ga ne more nihče tajiti. Če odštejem gospodarske težave mlade Poljske v njenem boju z Nemčijo, ostane vprašanje slovanskih manjšin jedro sedanje poljske državne krize. Po vojni z boljševiki l. 1921 so se postavili Poljaki zoper samoodločbo Ukrajine in ji dali tako nasilne pogoje kot Belorusom. Znani so boji za kulturno avtonomijo, ki so v Ukrajini dosegli svoj višek letos in že predstavljajo slovanski škandal. Plebiscit za nad 2000 ljudskih šol so Poljaki zatrli s silo in žanjejo odpor. Poverjenik Sobinski je bil ubit in zdaj se vrste procesi nad ukrajinsko mladino. Pod takimi pogoji se je vršil v Lvovu kongres demokratičnih ukrajinskih strank, ki ne priznava Rusije, a tudi ne Poljske. Ljudstvo je pod vplivom boljševikov, ki so pod Sovjeti oživele samostojno Ukrajino.

Cilj Ukrajincev je samostojna država in ta mladi narod se v to smer tudi organizira. (Natančno opišem prihodnjič.) Zato z njimi moramo računati, ker nas lahko bližnja bodočnost zelo presenetli. Nemci so si priborili nekako pokroviteljstvo in ustanovili v Berlinu ukrajinski inštitut, ki ga pospešuje nemški general — bivši guverner v Kijevu. Čehi so deloma opazili to nevarnost že prej in ustanovili gospodarsko akademijo v Podjebradih ter univerzo v Pragi. Zakaj so Poljaki zaprli ukrajinsko univerzo in vse ostale šole v Lvovu? Sovinizem! Ob nastopu maršala Pilsudskega so se pojavili razni načrti. Govorilo se je o samostojni Ukrajini v zvezi z vojno zoper Rusijo. Danes je zadeva že zrela in nas lahko presenetli kaka avantura. Kolikor poznam Ukrajino, bo ljudstvo odbilo vse poskuse tujcev, da bi kovali iz njihovih želja svoj kapital. Vprašanje pa je s tem še bolj zamotano. Vsak Slovan mora zahtevati osvoboditev Ukrajincev — vsaj v kulturnem smislu zoper nasilje Poljakov in Romanov. Pisati o upravičenosti te zahteve bi bilo odveč, ker je ta članek prekratek za očrt ukrajinske kulture od pokreta Ciril - Metodijev pa do danes.

Belorusi niso tako močni kot Ukrajinci, ker jih je manj in je njihova inteligenca še maloštevilna. Pišejo n. pr. oboji velikoruski, kakor so se prej učili, a narodni pokret napreduje neverjetno hitro in gotovo ne le pod vplivom narodne akademije v Minsku. V zvezi z Litavci so Belorusi za Poljake zelo nevarna manjšina in je zato tem bolj čudno zakaj vztrajajo Poljaki pri nasilni asimilaciji.

Omeniti moram, da bi monarhija na Poljskem teh vprašanj ne rešila, temveč še bolj zamotala. Prejšnje vlade so bile brez smeri in tako je prišla država pod vpliv Anglije ter postala tip militarističnega absolutizma. V socialno-političnem oziru se je kriza poostrila posebno letos. Sejm in senat sta mrtvi instituciji, ker nobena stranka nima opare v ljudstvu. Stik s Češko za zunanjo politiko ne pomeni nič pozitivnega, kar je

pokazal poraz v Zvezi narodov in nove nemške zahteve za povrnitev odinjskega hodnika. V sistemu današnjega gospodarstva pa leži za Poljake z ozirom na nemško moč v Sleziji in Poznanju največja nevarnost. Podajati Poljakom nasvete bi bilo seveda otročje. Ta narod ima romantično - katoliške tradicije in od teh ga more ozdraviti le nov pokret — pozitivizma, kakor se je pojavil po velikem uporu l. 1863.

(Dalje prihodnjič.)

Sport.

Genova - Newyork v 5 dneh. Zastopniku »United Press« je izjavil Mussolini, da namerava Italija graditi dve ladji po 35 do 40 tisoč ton, ki bodo izzvale popolno revolucijo v gradnji ladij. Taka ladija bo prispela v Newyork iz Italije v 5, iz Cherbouga v 4 dneh ter iz Genove v Buenos-Ayres v 7 dneh. Te ladje bodo tvorile veliko konkurenco severnim program. Predmet teh ladij obstoji v tem, da nimajo skoraj nobene vibracije in bodo ko puščice letele čez ocean, kajti njih hitrost bo znašala 40 vozlov na uro več, kakor imajo sedanje najhitrejše ladje.

Amerikanski rekordi v l. 1926 Na zadnji glavni skupščini ameriške amaterske atletske unije je zboroval tudi odbor za presojanje rekordov. Kakor znano, so priznajo rekordi v Zjedinenih državah samo enkrat v letu in sicer na glavnem zborovanju A. A. K., potem ko jih je pregledal poseben komite. Letos so priznali 217 višinskih uspehov napram 266 lanskega leta. Vodijo zopet plavači, ki so postavili 152 rekordov, od katerih jih odpade 83 na moške in 69 na ženske. Lahkoatletični so dosegli samo 65 novih uspehov. Prvih po dolgih letih so zastopani v ameriški rekordni listi evropski sportniki. Tako navaja ta seznam Erika Rademacherja iz Magdeburga nič manj kot sedemkrat in sicer so bili sledeči njegovi rekordi kot ameriški registrirani: v 20 basenu: 220 y v 2 min 46 sek. — 400 y v 5 min 36.8 sek. — 500 y v 6 min 59.6 sek.; — v 25 y basenu: 300 y v 4 min 00.6 sek. — 400 y v 5 min 22.4 sek. — 400 m v 5 min 50.2 sek. — 440 m v 5 min 53.2 sek. V seznamu plavačev je kakor lani tako tudi letos na prvem mestu Sved Arne Borg z 20 rekordi. Tik za njem je njegov najhujši tekmeč Walter Spencer z 19, Weissmüller s 15 in Rademacher s 7. Razen teh so navedeni prsni plavač Brainerd (4) in Skelton (1), Wyatt (2) ter hrblni plavači Hosie (5), Laufer (2), Wyatt (2) in Havajec Kealoha (1). Posebno so se izkazale plavačice, od katerih je najboljša prsna plavačica Agnes Geraghty s 25 rekordi, sledi ji nova ameriška zvezda Ethel Mc Gary s 6 in hrblna plavalka Sybil Bauer s 5. Pri lahkoatletih vodi tudi inozemec in sicer Norvežan Charles Hoff, ki je kot amater sedemkrat zmagal v skoku ob palci in enkrat v skoku v daljavo. Po štiri rekorde imata znana sprinterja Paddock in Roland A. Locke. Od znanih atletov najdemo še sprinterja Murchisona (2), tekača čez lese Morgan Taylor-a (2) in Puthrie-ja, finskega tekača Ritola, pešca Planta in metalca krogle Schwarze-ja in Kucka.

Ominozni svetovni rekord v teku čez lese. Iz Amerike poročajo, da je dijak Monty Wells zboljšal od Thompsona postavljeni svetovni rekord v teku čez lese od 13.4 na 13.5 sek. Pri tem pa pripomnimo, da stoji od Thompsona postavljeni rekord na 14.4 in ne na 13.4, tako da bi znašal Wells 14.5. Sele potem pa so ugotovili, da so bile lese pri tem teku visoke samo 90 cm, dočim se navadno uporabljajo lese 110 cm visoke, kakor se je zgodilo tudi v Thompsonovem slučaju. Sedaj si pač lahko predstavljamo, na kak način je dosegel Wells ta izvanredni čas. Do sedaj se tudi še nič ni slišalo o Wellsu in bilo bi zelo čudno, da bi povsem neznan atlet tako bajen uspeh, kakor je Thompsonov, kar tako potolkel.

Čehoslovaški teniški savez šteje 208 društev s približno 12.000 člani. Njegovo premoženje znaša ca 100.000 Din.

Modno pismo.

Za zimski sport.

Skrajni čas je že, da mislimo na to, da prične lahko vsak dan zmrzovati in snežiti. Tedaj se prične tudi zimski sport: drsanje, sankanje in smučanje. Za to pa je treba na vsak način tudi primerne obleke. Za smučanje so tako za gospode kot za dame najbolj praktična noša visoko zapeti jopiči in dolge hlače. Kostum je napravljen lahko iz lodna, burberry-ja, črta ali pa iz kakega drugega nepremočljivega blaga. Volneno blago absolutno ni priporočljivo, ker se ga sneg prijemlje in se lahko premoči. Hlače so lahko široke, ob gležnjih zavezane ali pa se izpremene pri kolenu v tesno gamašo. Med hlačami in čevlji se nosijo pasji za sneg, da ne more priti sneg za čevlje. Najbolj pogosto vidimo norveške phäxa pase. Kot pokrivalo služi najbolje tesna čepica, ki se da potegniti, če sneži, piha veter ali pa je zelo mrzlo, tudi preko ušes. Pod jopičem nosimo pallover ali pa telovnik iz volne, okrog vratu šal, na rokah rokavice, na nogah absolutno nepremočljive čevlje. Pri daljših turah je priporočati smučarju, da si vzame v nahrbtniku seboj drugo garnituro iz volne (jopič, rokavice, nogavice itd.) in jopič iz blaga za šofore zoper veter. Za

sankanje in drsanje je oprema mnogo bolj enostavna. Predvsem priporočamo bridge hlače, »štuce« iz volne in topel

jopič. Za drsanje imamo tudi letos mišne modele iz pletenin, ki so topli in se nam navadno prav lepo podajo; razven

tega nam je treba za ta sport samo še prav visokih čevljev, vsled katerih smo v gležnjih bolj trdni kot sicer.

To in obo.

CLAUDE FARRERE O ŽENI PRIHODNOSTI.

Slavni francoski pesnik Claude Farrere je imel te dni na Dunaju predavanje. Predaval je o ženi prihodnosti.

Claude Farrere ni zoper moderno ženo, pa tudi ne za ženo iz polpreteklega doba. On je za ženo! Claude Farrere tudi ne misli, da je današnja žena direktno nasprotje žene iz preteklega doba, niti da mora postati žena prihodnosti direktno nasprotje današnje žene, da bo zopet po njegovem okusu. Prav tako zavrača Claude Farrere odločno predodek, da hoče govoriti o modi, ali pa da meni, da zamore moda uplivati na bistvo človeka.

Claude Farrere sproži par vprašanj ter pusti, da jih preživi občinstvo ob njegovih dražestnih primerah, aperçujih, samo. Kakšna je bila dama iz preteklega časa? Farrere čita spomine Turkinje iz »prejšnjega režima«, torej iz dobe, ko mladotur-

škega pokreta še ni bilo, čita memoare Ja-pouke iz 11. stoletja ter konča po par dov- tipnih aperçujih s stavkom, ki vsebuje mi- sel, da bi te žene rade živele stoletja tako kot so živele. Ali je s tem rečeno, da je bila ta žena, dasi je bila nedvomno sužnja, ne- srečna? Ali dokazuje to nasprotno? Tako argumentira Farrere ter vpraša končno, mo- goče ne neupravičeno, če bi mar današnja žena ne živele rada stoletja, tako kot živi!

Vse to pove na prijeten način, kot izboren causeur. Pesnikov glas pa doni krepko kot grom, kadar po ženah udriha, po ženah, ki so izgrešile svoj ženski poklic ter se posve- tile profesuri ali pa medicini. »Žena«, pravi, »ki je postala zdravnik, stoji v trenutku, ko se zaljubi in se ji ljubezen vrača, pred alter- nativo: Mož ali medicina! Obojega obenem, ljubiti in operirati, ji narava ne dovoljuje. Zato pa naj žena možu na potih njegovega poklica, njegove častihlepnosti in njegove veličine ne skuša pediti prav do konca. Mož je rojen z drugimi premisami kot ona. Mož

zamore vporabljeni silo, ki mu jo dodaja lju- bezen, produktivno v svojem poklicu, pri svojem delu. Mož ima večjo delovno silo, če ljubi, žena pa manjšo, ker je posledica di- leme: »Ljubezen — poklic« mesto ojačenja razcepjenosti sil.«

In kakšna naj bi bila po Farrerjevem mne- nju žena prihodnosti? Žena naj pride zopet velja torej Ameriko z bojno opremo vred okoli 50 tisoč dinarjev letno.

PIJANA DGODIVŠČINA.

Manuk Effendi je obiskal nedavno s svojo soprogo svojega brata Jervanta Effendija na krasnih Prinkipiških otokih. Po opulentnem obedu se je podala družba na izprehod ob morskem obali. Ker je bilo lepo vreme, se je založila trojica bogato z jedjo ter najela mo- torno ladjico, da bi prebrala popoldne na morju. Ko so se vozili par ur po morju, se jih je lotil glad in jeli so jesti. Seveda so zalivali slaščice pridno z močnim žganjem »dusikome«. Prijazen kot je, je ponudil Ma-

nuk Effendi par kozarčkov žganja tudi stroj- niku. Ta se ni dal dolgo prositi.

Ko se je stemnilo, se je hotela družba vr- niti domov. Tedaj je postalo strojniku vsled preobilo zavžite pijače nenadoma slabo... Da bi se neženirano izpraznil, se je sklonil preko ograje in — telebnil v morje.

Tega ni nihče opazil. Manuk in njegova družba so se medtem veselo zabavali. Motor- na ladja je brnela in brnela ter se bližala brez pilota luki Halki. Ker ni zmanjšala brz- zine, so jeli gosti šoferja iskati. Ni ga bilo nikjer. Absolutno ga niso mogli najti. Tedaj sta se polastila vesele družbe strah in gro- za. Ker ni znal nihče od družbe ravnati z motorno ladjo, so jeli vsi trije iz vsega grla obupno klicati na pomoč. Katastrofa se je bližala. Vsak hip je morala ladja treščiti z vso silo ob kamenje ter se razbiti... Konč- no, v zadnjem hipu, ji je priskočil na pomoč neki parnik, jo ujel in rešil. Toda o šoferju ni bilo sledu. Možakar je bil, pijan ko čep, utonil.

Rudyard Kipling:

Aniqa o džungli.

Tisto jesen pa so se vse lisice obrnile na jug in nič rosomah, oni renčeli, topoglavi mali tat s snežnih poljan, se ni potrudil, da bi si ogledal vrsto praznih pasti, ki jih je bil nastavljal Kotuko. Rod je izgubil ne- koliko najboljših lovecev, ki so bili močno ranjeni v boju z muškatinim volom; ta dogodek je naprtil ostalim več dela. Kotuko je dan za dnevom hodil z doma z lahkim sanmi in šest, sedem najvrstejšimi psi, in je gledal in gledal, da so ga nazadnje oči bolele, da bi uzrl na ledu kraj, kjer si je morski pes morebiti iz- praskal dihalno luknjo. Pes Kotuko je obhodil na dol- go in široko vso pokrajino in deček Kotuko je v mrt- vaški tišini ledenih poljan tako razločno slišal iznad luknje napol pridušeno razburjeno cvilenje morskoga psa kake tri milje daleč kakor da bi bil poleg njega. Ko je pes našel tako luknjo, si je deček zgradil nizko steno iz snega, da bi se obvaroval vsaj za silo pred ostrim severnim vetrom, in tamkaj je čakal deset, dvanajst, dvajset ur, da je prišel morski pes dihat; oči so se mu kar oprijele malega znamenja, ki si ga je bil naredil nad luknjo, da je imela harpuna lažji cilj; pod nogama je imel majhen prostirač iz kože

114

morskoga psa, nege pa zvezane v takozvanem tutere- angu ali zaponi, o kateri so bili govorili stari lovci. Ta zapon je zato, da lovec ne premika nog, kadar čaka in čaka, da se prikaže ostrosluhi morski pes. Akorav- no ni pri tem nič razburljivega, si vseeno lahko mi- slimo, da je tako mirno sedenje v zaponi, ko kaže to- plomer 40° C pod ničlo, najhujše delo, ki ga Inuit pozna. Kadar sta ujela morskoga psa, je pes Kotuko odskakal naprej, vlekel svojo vrstico za seboj in poma- gal potegniti plen do sani, kjer so utrjeni, lačni psi mrko ležali v zavetrijii razklanega ledu.

En morski pes ni dosti zalegel, kajti vsaka usta v vasi so imela pravico, da so se nasitila in potratili niso ne kosti, ne kože. Pasji živež so porabili za ljudi in Amrak je krmila pse s kosti starih šotorov iz kože, ki jih je izbrskala izpod spalne klopi; psi so tulili in tulili, in ko so se zbudili, so zopet tulili od glada. Tudi po svetilkah v kočah si lahko uganil, da je la- kota blizu. V dobrih časih, ko je bilo ribje masti v iz- obilju, je gorela luč v čolnu podobnih posodah dva čevlja visoko — radostna, oljnata, rumena. Sedaj pa je bila komaj šest palcev visoka, in Amrak je skrbno potisnila stenj iz mahu nazaj, kadar je neopazovan pla- men za trenutek svetlejšje vzgorel, in oči vse družine so sledile njenim rokam. Grozota lakote tam zgoraj v silnem mrazu pa še ni tako strašna kot umiranje v

temi. Vsi Inuiti se silno boje teme, ki se zgrinja nanje vsako leto šest mesecev brez prestanka, in kadar gore svetilke po hišah nizko, se poloti ljudi strah.

A še hujše je imelo priti.

Preslabo krmljeni psi so revskali in renčali po veži, gledali noč za nočjo v mrzle zvezde in povohavali po ostrem vetru. Ko so nehali lajati, je vse objela sil- na tišina in ljudje so slišali, kako jim kri polje v drobnih ušesnih prehodih in jim srce razbija z never- jetno močnim glasom. Neko noč je pes Kotuko, ki je bil v opremi nenavadno mrk, skočil pokonci in pritisnil glavo ob kolena Kotuko. Kotuko ga je božal, ali pes je še bolj slepo pritiskal vanj in prilizoval. Tedajci se je prebudil Kadlu, prijel veliko volčjo glavo in ji str- mel v steklene oči. Pes je cvilil, kakor bi se bal, in se tresel med kolena Kadlua. Dlaka se mu je jezila po vratu in renčal je, kakor da bi bil kak tujec pred vrati; nato pa je veselo zalajal, se valjal po tleh in hlatal kot ščene ko Kotukovih škornjih.

»Kaj pa je?« je vprašal Kotuko, ki ga je jel strah obhajati.

»Bolezen,« je odgovoril Kadlu. »Pasja bolezen.« Pes je vzdignil gobec in iznova začel lajati.

»Kaj takega še nisem doživel. Kaj pa bo naredil?« je rekel Kotuko.

(Dalje prihodajše.)

„GROM“ CARINSKO POSREDOVSKI IN ŠPEDI- CIJSKI BUREAU
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.
Baslov bratolavkam: „GROM“. Telefon Int. št. 43-4.
PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.
Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod ko- lantnimi pogoji.
Sastopniški družbe spolnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

Najboljši šivalni stroj in kolo
je edino le
GRITZNER IN ADLER

na dom, obrt in industrijo v vseh opre- mah.
Istotam pletilni stroj DUBIED
Pouk v vazenju b. splošno.
Večletna garancija
Delavnica za popravila.
Malo ceno, tudi na obroke.
Josip Petelinc
Ljubljana
Mn. Prof. dr. J. Petelinc.

Mali oglasi
Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—

Gospodinja
išče mesta pri boljšem gospodu event. vdovcu s dvema ali tremi otroki Vajena je vseh hišnih del kakor tudi šivanja. Po- nudbe prosí na upravo lista pod »Dobra gospo- dinja«.

Kontoristinja
vešča vseh pisarniških del ter obvlada perfektno hr- vatski in nemški jezik išče primernega mesta v pisarni. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. Po- nudbe prosí na upravo lista pod »Marljiva«.

Akademik
sprejme poučevanje sred- nješolca. Vešč je tudi ita- lijanščine. — Ponudbe na upravo lista pod »Pouk«.

Pozor, avtomobilisti! Novost v Ljubljani!
Revolucija v ličarstvu!
Nov izum. Konec staremu sistemu. Ličarje brez čopiča.
Ugled vsakega lasnika avtomobila povzdigne lepa zunanost njegovega vozila, zato je v interesu vsakogar, da da odslej ličari svoj avto le z
originalnim ameriškim **„DUCO“** lakom polom zračnega pritiska.
Zakaj?
Ker je tovrstno ličanje: najcenejše, trpežno kot kovina, svetlo kot steklena glazura, elastično, neoktrajljivo, obdrži stalno svežo barvo, je ne- občutljivo za vročino, mraz in spluh za vse vremenske neprilike, bencin itd. Čimvečja ra- ba voza, tem lepši blesk: omogoča sruženje brez vsakega znanja, ostane vedno nov ter nudi 5 in večletno garancijo.
Zato!
Preučite se in odajte brez pomisleka Vaše vo- zilo, dvokolesa, napisne in poulične table in vse predmete, ki so ipo- stavljeni vremenskim neprilikam. Ličati le z „DUCO“. Vsa zad- vna naročila izvršuje točno, solidno in po najnižih cenah trdka.
Malgaj & Horvat
Prvi zavod za ličanje avtomobilov ltd. po originalnem ameriškem „DUCO“ sistemu,
Ljubljana VII. — Slovenska ulica.

Stekleno
strebno opako imajo sta- no v zalogi Združene ope- karné d. o. v Ljubljani

DRVA - ČEBIN
Vaitova 1/A. - Telef. 58.

Oglašujte v
„Narodnem Dnevniku“.

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi
najtinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.
ZAHTEVAJTE PONUDBO!
Tehnično in higijenično najmoder- neje urejena kisarna v Jugoslaviji.
Pisarna: Ljubljana, Dmajaška cesta št. 1a, II. nadstropje.

Zahvala.
Vsem, ki so našo nepozabno sestro in teto gospodično
Ivano Kobilca
spremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje v slovo, ter nam s svojim sočutjem lajšali žalost, izrekamo globoko sožalje. — Posebej se zahvaljujem Udruženju oblikujočih umet- nikov in Narodni galeriji za poklonjene vence in zadnje spre- stvo, predastitemu g. kanoniku g. Volc-u za vodstvo pogreba, najprisrčnejše pa predsedniku Narodne galerije g. I. Zorman-u za iskrene poslovilne besede ob grobu.
Sv. maša zadušnica se bo darovala v torek, 14. decembra ob sedmih v stolni cerkvi.
Rodbina Pintar-jeva.